

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2021-11-16

Diarienummer N166-0746/21

Handläggare

Alex Hirschi, Karita Saapunki Björk, Anette Hall och
Catharina Jonsson

Telefon: 031-365 00 00

E-post:

anette.hall@socialhisingen.goteborg.se

catharina.jonsson@socialhisingen.goteborg.se

Socialförvaltningen Hisingens förslag till att stoppa nyrekryteringen av barn och ungdomar till kriminella gäng

Förslag till beslut

1. Socialnämnd Hisingen godkänner förvaltningens förslag för arbetet gällande att stoppa nyrekrytering av barn och unga.

Sammanfattning

Arbetet med att stoppa nyrekrytering av barn och unga till kriminella gäng ska prioriteras inom nämndens trygghetsarbete, fokuset ska riktas mot att hitta effektiva långsiktiga lösningar. Prioritet är också att stärka arbetet med befintliga samverkansparter som bedöms bidra till att stoppa nyrekryteringen som pågår bland barn och unga.

För att lyckas behöver förvaltningen göra skarpa prioriteringar och rikta in ett mer fokuserat arbete i Biskopsgården, Backa/Brunnsbo och i Fyrklövern.

Det förebyggande arbetet behöver därmed stå tillbaka i andra områden på Hisingen. Fler fältarbetare och fritidsledare behöver vara i områdena på de dagar och tider som ungdomar befinner sig ute.

Verksamheten ser ett behov av att stärka arbetet med att stoppa försäljning av droger och att öka resurserna vad gäller språkkunskaper bland ungdomarna. Individer med bristfälliga språkkunskaper och med ett långt avstånd till majoritetssamhället bidrar till sämre förutsättningar att klara sig i skolan och andra utmaningar i kommande vuxenliv. Sådant avstånd kan leda till ett mer utvecklat utanförskap i samhället och i sämsta fall leda till rekrytering till kriminella gäng. Många gånger kan det påverka individen till att hamna i långvarig arbetslöshet, där fokuset har stor tendens att riktas in på att hitta snabba lösningar istället för långsiktiga normativa lösningar. Ett exempel på en snabb lösning är snabb inkomstökning, vissa barn och ungdomar ser tillfälle i att få ordning på sitt liv för stunden genom att utföra små och mindre ärenden för kriminella nätverk. Vanligast blir sådan handlingen en inkörsport för barn och unga till dessa gäng.

Det finns redan ett fokuserat arbete med att förhindra nyrekrytering till kriminella gäng men genom ett tydligt uppdrag att prioritera det arbetet får också annat arbete på andra

platser på Hisingen stå tillbaka. Det behövs ett långsiktigt och systematiskt arbete i frågor beträffande nyrekrytering bland barn och unga för att få effekt. Förvaltningen behöver stärka och utöka befintlig verksamhet istället för att skapa nya former och att bedriva tillfälliga projekt. Att driva ett arbete som behöver pågå långsiktigt i projektform bedöms inte vara bra då medel för att driva projekt ofta är kortvariga. Det kan möjligen vara en väg att prova nya idéer men då behövs det en plan redan från början för hur det tas omhand om det visar sig leda till goda effekter i förhållande till syftet med projektet.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Den samlade bedömningen är en förväntad ökning av stadens driftkostnader, investeringar och personella resurser. Långsiktigt kommer satsningen att vara lönsam både ur ett samhälleligt och ekonomiskt perspektiv.

Genom att förstärka befintligt arbete och verksamheter som bekostas av statliga medel, eller genom fonder, ökar kostnaderna. Fler fältarbetare kommer att vara ute och bedriva ett mer aktivt uppsökande arbete, än vad som görs idag. Detta samtidigt som socialförvaltningens närvaro i skolan kommer att öka då Lights on/Skola som arena startar upp i större omfattning. Med flera ögon och öron på fältet kommer flera missförhållanden att upptäckas. Det kommer i sin tur att generera flera orosanmälningar.

Ett ökat antal anmälningar leder till ett behov av fler socialsekreterare. Fler utredningar kommer att leda till fler beslut om insatser enligt Socialtjänstlagen och i vissa fall även till tvingande åtgärder enligt LVU. Även det förebyggande arbetet kommer att påverkas. Ingen kan med säkerhet veta hur många fler förebyggandeinsatser, biståndsbeslutade insatser och placeringar det kommer att generera, men att det blir kostnadsökningar är ofrånkomligt. Det kommer att behöva göras kraftfulla prioriteringar för att stoppa nyrekrytering till kriminella gäng. Verksamheter kan komma att behöva ställa om sitt arbete. Hur och på vilket sätt behöver tydliggöras i en prioriteringsmatris.

Att plocka bort befintliga generella insatser är inte lösningen eftersom det leder till andra konsekvenser på sikt, dock behöver insatserna bli mer riktade. Behovet av biståndsbeslutade insatser ökar i takt med att inflödet av nya ärenden till socialkontoret har ökat. Verksamheten kommer också att behöva rikta om aktiviteter och insatser till förmån för andra. Arbetet behöver riktas och fokuseras till våra utsatta och särskilt utsatta områden, Biskopsgården, Backa/Brunnsbo och Fyrklövern.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

I ett utsatt eller särskilt utsatt område är livsvillkoren sämre än för den genomsnittlige invånaren i Göteborg. Den sociala utsattheten i dessa områden är också en orsak och grogrund till att färre ungdomar går ut grundskolan med godkända betyg, vilket också ökar risken att hamna i kriminalitet och i en gängmiljö. Det finns barn och ungdomar som påverkas av den pågående gängkonflikten på så sätt att de inte kan röra sig fritt mellan olika geografiska platser på Hisingen utan att riskera att bli utsatta för hot eller våld.

Flickor uppmärksammas och kontrolleras inte i samma utsträckning som pojkar och därför är insynen i flickors livsvillkor inom detta fält inte helt klarlagda. Flickor och

kvinnor i kriminella miljöer tenderar att gå under radarn då fokus generellt ligger på pojkar och män. Förvaltningen behöver höja kompetensen och lägga mer kraft på att uppmärksamma flickorna inom skola, socialtjänst, polis och fritid.

Integrationen i Sverige har fungerat olika bra för olika människor. Många har haft utmaningar med att komma in på arbetsmarknaden, lära sig svenska språket och annat som är nödvändigt för att vara delaktig och ha makt och inflytande över sitt eget liv. Konsekvensen av detta är också att barn får ta ett stort ansvar och vara en länk mellan samhällets institutioner och föräldrarna. Ojämlika livsvillkor har tyvärr ökat i Göteborg de senaste tjugo åren. Skillnaderna blir större och större istället för att minska. Hur livsvillkoren påverkar grupper och individers möjligheter har också med både egen, kollektiv och institutionell förmåga att göra. Den kollektiva förmågan handlar om hur man i en grupp har möjlighet att gå samman och möta gemensamma problem, att man har tillit till varandra och delar värderingar. Den institutionella förmågan handlar om de resurser och förmågor som de offentliga/institutioner har för att fullfölja sitt uppdrag.

Regeringens reformprogram för att minska segregation omfattar tre fokusområden som behöver stärkas och utvecklas för att motverka utsatthet och kriminalitet i bostadsområden:

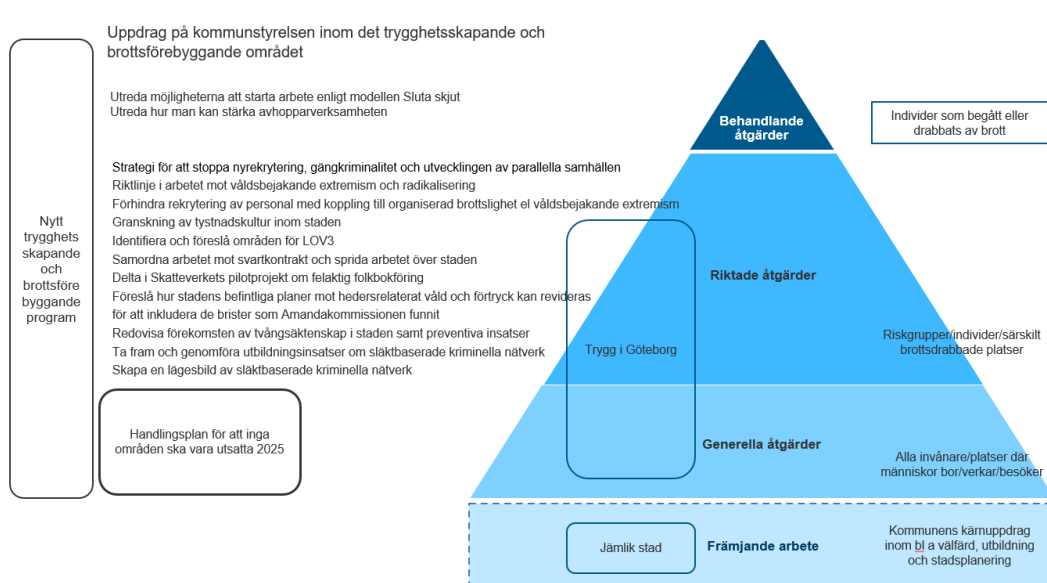
- Barns och ungas uppväxtvillkor
- Grundläggande säkerhet och trygghet
- Inflytande, delaktighet och tillit

Vårdapparatusens otillgänglighet och då främst psykiatrins är utmanande.

Missbruk, odiagnostiserade neuropsykiatriska funktionshinder och behovet av en snabb väg in till psykiatri när det finns behov av utredning och eventuell diagnos samt traumabearbetning är lång. Verksamheten har exempel på kötid om två år. Det är vanligt att barn och unga som rör sig i kriminella miljöer har upplevt våld.

Barn och unga i mellan- och högstadiålder löper störst risk att rekryteras till kriminella gäng. Kommunen har då en större möjlighet att påverka dem, då de fortfarande omfattas av skolplikt, och därmed kan nås genom skolan. Det är den åldersgrupp som det finns bäst förutsättningar att påverka. Så även deras föräldrar. De kriminella grupperingarna består främst av vuxna och unga vuxna men lockar också till sig yngre ungdomar. De kriminella är väldigt bra på att bekräfta och se unga som saknar ett sammanhang att vara i och många yngre personer ser upp till de som är knutna till nätverken.

En teoretisk utgångspunkt i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet är en uppdelning utifrån preventionsnivåer. Det handlar om generella, riktade och behandlande åtgärder. Generella åtgärder riktar sig till alla invånare och platser där de bor, verkar och som de besöker. Riktade åtgärder fokuseras till riskgrupper, individer eller särskilt brottsdrabbade platser och behandlande åtgärder till dem som har begått eller drabbats av brott.

Det finns program och handlingsplaner som riktar sig mot de generella åtgärderna som Jämlik stad och handlingsplanen för att inga områden ska vara utsatta år 2025 (ute på remiss). Insatserna som ska utföras behöver rikta sig mot alla nivåer i preventionstriangeln.

Mycket av det arbetet som förvaltningen kan göra själv görs redan med resurser inom befintlig ram och tillskott av externa medel i form av extra satsningar. För att göra skillnad behöver arbetet fokuseras till Biskopsgården, Backa och Brunnbo samt till Fyrklövern. Behov inom andra områden på Hisingen får då stå tillbaka och prioriteras ned alternativt prioriteras bort.

Samverkan

Information har skett på förvaltningens samverkansgrupp FSG den 7 december 2021.

Bilagor

1. Bilaga 1 § 170 Yrkande från L, M, S och D angående att stoppa nyrekrytering av barn och ungdomar till kriminella gäng
2. Bilaga 2 Pågående arbete på socialförvaltningen Hisingen

Ärendet

Förvaltningen har fått i uppdrag att prioritera arbetet med att stoppa nyrekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Förvaltningen ska prioritera att hitta effektiva och långsiktiga lösningar tillsammans med befintliga samverkanspartner för trygghetsarbetet för att stoppa nyrekrytering. Förvaltningen ska löpande informera nämnden om arbetet.

Beskrivning av ärendet

Socialnämnden har gett förvaltningen i uppdrag att prioritera arbetet med att förhindra nyrekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Det är oacceptabelt att kriminella gäng håller bostadsområden i skräck, använder vapen på öppen gata och utgör en fara för allmänheten. När föräldrar tvingas hålla sina barn hemma från skolan och hemtjänsten ställer in besök på grund av gängkonflikter är det ett hot mot det öppna demokratiska samhället. Politiker behöver gemensamt ta ansvar för att stoppa nyrekrytering av barn och unga till kriminella gäng. Att försvåra för kriminella gäng och öka möjligheterna för att rädda barn från en framtid med grova brott är den viktigaste frågan för det förebyggande arbetet.

Förvaltningen har i syfte att få till sig information, reflektioner och idéer anordnat en workshop med SSPF-koordinatorer, SIG-koordinatorer, utvecklingsledare Trygg i och ungdomssekreterare. Reflektioner har kommit in skriftligt från FCA-koordinatorer och Metodhandledare för biståndsbeslutade insatser.

Förslag för framtiden för att stoppa nyrekrytering

Internt arbete som behöver utvecklas eller förstärkas

- Kartläggningar av unga i riskzon med utgångspunkt i skolans verksamhet borde göras en gång om året av SSPF. En pilot har redan startat på Norra Hisingen som följs av en stadengemensam utvecklingsledare för trygghetsfrågor. Detta för att kunna genomföra mer riktade insatser till dem som löper risk att rekryteras till kriminella nätverk.
- Alla funktioner som arbetar med barn och unga behöver bidra till arbetet för att förhindra rekrytering till kriminella nätverk på hela Hisingen.
- Den interna samverkan och samarbetet behöver stärkas inom socialtjänsten. Intern samverkan mellan BoU Myndighet, BoU Resurs samt Vuxen och Psykologenheten behöver stärkas upp för att få ett optimalt arbete mot gängkriminalitet inom myndighetsutövningen.
- Det finns behov av kompetenshöjande insatser till myndighetsutövningen och resurs- och utförarverksamheterna. Utbildningen "Kriminalitet som livsstil" bör erbjudas all personal som arbetar med barn och unga vuxna. Detta för att få en gemensam grundförståelse för kriminella tankegångar och livsmönster och tidigt känna igen när ungdomar börjar utveckla det.

- Det finns ett förslag på att det ska finnas en särskild utredningsgrupp inom BoU myndighet som är specialiserade på området/målgruppen. Det skulle innebära att samverkan mellan ungdomsarbetare inom BoU Resurs skulle ha ett begränsat antal socialsekreterare att arbeta tillsammans med som var väl insatta i frågorna. De skulle också tillsammans snabbt kunna ställa om, hålla sig jour med ny kunskap men också kunna samla in och få en helhetsbild över hur situationen ser ut på Hisingen. Det skulle kunna ge en mer samlad kraft framåt i frågorna än det är nu.
- När en aktör exempelvis fältsekreterare, skolpersonal eller polis flaggar för att en ungdom rör sig i gängmiljö så bör en utredning öppnas då det är att betrakta som en allvarlig risk för den unges utveckling och hälsa.
- Skyndsamma och samordnade insatser ska erbjudas och påbörjas under utredningstiden. I dagsläget är väntetiderna för långa och den negativa utvecklingen hinner ofta eskalera innan insatser kommer igång. Då kan motivationen ha slocknat och tilliten till samhället skadats. Vård och socialtjänst behöver följaktligen ökade resurser för att kunna möta trycket och erbjuda stöd i ett tidigt skede.
- Det finns behov av att kunna arbeta i nätverk över hela Hisingen med kunskap, erfarenhetsutbyte, uppföljning och utvärdering. Idag är den samverkan mer knuten till de gamla stadsdelarna.
- Mellantvånget enligt § 22 LVU bör användas i större utsträckning än det gör idag. Mellantvånget har sedan slutet av 80-talet, när det blev möjligt genom lagändring, använts ytterst sällan.
- Det är viktigt att skapa ett bra ViNR-arbete då vi vet att många av dem som går vidare i kriminalitet har ett förflutet med våldsupplevelser i bagaget.
- Föräldrar i utsatta områden ska erbjudas och motiveras att delta i föräldraskapsstöd med särskilt fokus på åldrarna 7–16 år.
- FCA arbetet riktat mot skolåldern behöver utvecklas för hela Hisingen och fokuseras.
- Mer fokus på ungdomars fritid och att fler inkluderas i fritidsverksamhet och föreningsliv. Då finns även ett behov av sänkta medlemsavgifter eller att erbjuda gratis träning.
- Det saknas idag en funktion som drogsamordnare på Hisingen. En funktion som håller ihop det riktade arbetet utifrån ANDT-planen.

Externt arbete som behöver utvecklas eller förstärkas.

- Att motverka utanförskap, segregation och fattigdom i stort behöver hela staden göra inklusive bolag.
- Skolan är en viktig skyddsfaktor och behöver stärkas upp genom ökade resurser. En välfungerande skolgång är ett skydd mot kriminalitet.
- Trösklarna till vården, i synnerhet psykiatri, behöver sänkas och väntetiderna kortas. Många av dem som befinner sig i riskzon för kriminalitet mår psykiskt dåligt. Måendet behöver stabiliseras innan man kan arbeta med andra saker som exempelvis sysselsättning vilket är en skyddsfaktor.
- Alla funktioner som arbetar med barn och unga behöver bidra till arbetet för att förhindra rekrytering till kriminella nätverk på hela Hisingen.
- För att stävja rekryteringen krävs ett mer sammanhållet arbete med rekryterarna – de som ingår i gängen och uttrycker ambivalens alternativt motivation att lämna. Det är en komplex målgrupp vilket kräver flexibilitet, en mångfacetterad hjälp med ett begränsat antal lotsar/hjälpare. Klientens stress över sin situation i kombination med psykisk ohälsa, diagnos, missbruk etcetera, gör det svårt att hantera en mängd kontakter varför så få kontakter som möjligt ska eftersträvas. Därtill behövs stöd över lång tid för att lyckas när man väl brutit med ett gäng. Skyddat boende med stöd nämns som ett gott exempel.
- Utöka möjligheterna att fysiskt flytta personer som vill lämna kriminella nätverk. Den centrala Avhopparverksamheten som håller på att ta form kan öka förutsättningarna för ett mer jämlika insatser till målgruppen samt mer jämlika möjligheter över staden utifrån att det är ekonomiskt kännbara insatser. Om vuxna individer inte får det stöd de behöver så kan de fortsätta att påverka unga i området.
- Vi ser behov av att stärka samverkan på många olika plan mellan förskola, skola, fritid, polis, vård och socialtjänst
 - Sekretessen får inte ses som en stoppkloss för samverkan för att förhindra nyrekrytering av unga. "Sekretesshandbok - samverkan mellan socialtjänst, polis och kriminalvård" som är framtagen av jurister på Stockholm stad, Polismyndigheten och Kriminalvården visar att sekretessen inte är ett så stort hinder för brottsförebyggande arbete som många tror. Sekretesslagstiftningen ses också över i skrivande stund.
 - Utifrån debatten om tystnadskultur finns det en oro över anmälningsförfarandet och att det finns att anmälningar inte görs rädsla för repressalier. Hur den frågan ska hanteras och arbetas med för att trygga exempelvis personal inom förskola, skola och socialtjänst är en utmaning.

- Ett utökat samarbete med ArbVux efterfrågas från många håll då sysselsättning är en skyddsfaktor Även lärlingsplatser efterfrågas.
- Det vore önskvärt att alla barn och ungdomar som går på högstadiet erbjuds sommarjobb samt att sommarskola räknas som sommarjobb och att lön även utgår för det. Detta för att inte sommarskola ska bortprioriteras till förmån för sommarjobb och att flera barn och ungdomar går ut med godkända betyg vilket är en annan skyddsfaktor.
- Om vi ska hjälpa barn och unga från de kriminella gängen behöver det finnas tillgängliga insatser och skydd för både barn och familjemedlemmar. Här är förvaltningen beroende av samverkan med andra, både andra kommuner och polis.
- När en individ fyller 20 år så försvinner många möjligheter att få stöd av samhället och staden till exempel BUP och kommunens aktivitets ansvar KAA och Mini Maria. Här behövs det fler alternativ.
- Det finns önskemål om att polisen återgår till ett mer förebyggande och relationsskapande polisarbete med stark lokal förankring, besök på skolor, fritidsgårdar med mera då det idag saknas och efterfrågas.
- Invånare som inte tidigare har deltagit i samhällsorientering ska erbjudas och motiveras att delta.
- Sist min inte minst behövs det ett effektivt förebyggande och brottsbekämpande arbete gällande droger.

Utökad samverkan kan komma att bli möjligt i och med att sekretesslagstiftningen nu ses över. Fler vardagliga sammanhang för samverkan, informationsutbyte och kunskapsinhämtande behöver utvecklas internt inom socialtjänsten. Tydlig ledning och styrning av arbetet kommer att behövas.

Arbetet behöver ta sin början redan när barn är små genom FCA arbetet, generella föräldrautbildningar, hembesöksprogram till mer riktade insatser i form av Spädbarnsverksamhet. Spädbarnsverksamheten har som ett av sina mål att få fler föräldrar att delta i Öppna förskolans verksamhet. Öppna förskolan har som mål att få fler barn till förskolan. Genom förskolan har socialtjänstens förebyggande verksamheter stora möjligheter att möta föräldrar i olika frågor och tema i samarbete med förskolan så klart. På sikt kan det ge resultat på den prioriterade frågan.

Att komma tillrätta med skolfrånvaro och insatser till skolungdomar på mellanstadiet och högstadiet är att prioritera då vi vet att det ger bättre förutsättningar för en individuell utveckling framåt. Här kan TIPS-projektet med ett särskilt samarbete med skola, elevhälsa och BUP som innebär en snabb kontakt med möjlighet till utredning vara en modell att vidareutveckla att omfatta hela Hisingen.

Regelbundet kartläggningsarbete av unga i riskzon för kriminalitet behöver göras för att sedan koppla på ett intensivt arbete med att få den unge att välja en annan väg.

SSPF (12–18 år) ungdomssekreterare, ungdomskonsulenter och fältsekreterare har ett uttalat uppdrag att arbeta med barn och unga i riskzon för kriminalitet. SIG (18–25 år) med unga vuxna som vill lämna kriminalitet. De ser att samverkan internt och externt behöver utvecklas och resurser skjutas till för att kunna hjälpa målgruppen på bästa sätt. Men att även arbeta med dem som har ett pågående liv inom gängkriminella miljöer behöver fortsätta intensivt för att förhindra att de blir de som rekryterar nya unga till gängen.

På en förskola i Norra Biskopsgården har en rektor tagit initiativ till ett upprop för att förhindra rekrytering av barn och unga till kriminella grupperingar. Inbjudna till det sammanhanget var socialtjänsten, polisen, Securitas, Räddningstjänsten, samt olika utvecklingsledare inom förskola, skola. Förskolan erbjuder en plats att träffa föräldrar för att prata om svåra saker. När barnen börjar i grundskolan försvinner den möjligheten då föräldrarna inte längre behöver hämta och lämna sina barn och har den nära och dagliga kontakten med pedagogerna. Det bli spännande att vara en del av det arbetet och se vad de kan leda till.

Sammanfattningsvis behöver förvaltningen göra skarpa prioriteringar, se över vad som kan riktas om och justeras i befintlig verksamhet och ha ett tydligt lednings och styrnings perspektiv. Det finns också i skrivande stund en begäran om yttrande - Remiss från Stadsledningskontoret - Handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen som det kommer att behövas ta hänsyn till.

Förvaltningens bedömning

Förvaltningens bedömning är att det behövs ett långsiktigt och systematiskt arbete i dessa frågor för att få effekt. Det finns behov av att stärka och utöka befintlig verksamhet istället för att skapa nya former och att bedriva projekt. Kraftfulla prioriteringar behöver genomföras till förmån för arbetet koncentrerat till Biskopsgården, Backa/Brunnsbo och Fyrklövern.

Christina Alvelin

Alex Hirschi

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef